

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΑΪΝΤΕΛ

Ἡ πρῶτες δυσκολίες στὴ σταδιοδρομία τοῦ Χαΐντελ. Μία φιλονεικία πού καταλήγει στὸ πεδίο τῆς τιμῆς. Ἐνα κουμπὶ σώζει τὴ ζωὴ τοῦ μεγάλου μουσικοῦ. Ἡ περιζήτητη θέσις καὶ ἡ ἄσχημη κόρη τοῦ ὄργανίστα. Ὁ Χαΐντελ στὴν Ἀγγλία. Οἱ καυγάδες του μὲ τοὺς ἠθοποιούς, κτλ. κτλ.

Ὁ περίφημος Γερμανὸς μουσικοσυνθέτης Χαΐντελ ἦταν παιδί μίας εὐπορῆς ἀστικῆς οικογενείας. Ὁ πατέρας του ἦταν διακεκριμένος γιατρός, μὰ δὲν καταλάβαινε καὶ πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴ μουσική. Ἔτσι ὁ νεαρὸς Χαΐντελ πέρασε ἀπ' ὄλες τὶς δυσκολίες πού συναντοῦν καὶ σήμερα ἀκόμα τὰ παιδιά τῆς ἀστικῆς τάξεως, ὅταν θέλουν ν' ἀκολουθήσουν μιά καλλιτεχνική τους κλίσι, μολονότι τὸ μεγάλο του μουσικὸ ταλέντο εἶχε ἐκδηλωθῆ ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια ἀκόμα. Ὡστόσο, ἐπειδὴ ἔχασε γρήγορα τὸν πατέρα του, ἐμεινε ἐλεύθερος ν' ἀφοσιωθῆ στὴν λατρεία τῆς μουσικῆς.

Ἦταν τότε ἡ ἐποχὴ πού τὸ γερμανικὸ μελόδραμα βρισκόταν ἀκόμα στὴν πρώτη του ἐκδήλωσι. Μονάχα στὸ Ἀμβούργο λειτουργοῦσε μιά ὄπερα. Ὁ Χαΐντελ ὅμως, μαντεύοντας τὴ λαμπρὴ ἐξέλιξι πού θὰ εἶχε τὸ μελόδραμα στὴν πατρίδα του, πῆγε σὲ ἡλικία δεκαοχτῶ ἐτῶν κι' ἐγκαταστάθηκε στὴν πόλι αὐτή. Στὴν ἀρχὴ ἐπέτυχε τὴν ταπεινὴ θέσι τοῦ δευτέρου βιολονίστα στὴν ὀρχήστρα τοῦ μελοδράματος, μὰ ἡ ἱκανότητές του δὲν ἀργησαν ν' ἀναγνωρισθοῦν καὶ ἔγινε πολὺ σύντομα ἀρχιπιανίστας.

Στὴν ὄπερα ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν συναδέλφων του κάπως πιὸ μέγας ἀπ' αὐτόν, καὶ κάποιος Μάττεζον, συνθέτης, ἀοιδός καὶ μουσικὸς κριτικός, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τὴν τελευταία του πρὸ πάντων ιδιότητά, εἶχε ἀποκτήσει μεγάλη φήμη στὴ Γερμανία. Μιά μέρα λοιπὸν, ὁ Χαΐντελ καὶ ὁ Μάττεζον φιλονείκησαν γιὰ μιά ἀσήμαντὴ ἀφορμὴ κι' ἀποφάσισαν νὰ λύσουν τὴ διαφορὰ τους στὸ πεδίο τῆς τιμῆς. Ἡ μονομαχία ἔγινε κι' ὁ Μάττεζον πού ἦταν καλύτερος ξιφομάχος ἀπὸ τὸν Χαΐντελ, θὰ τὸν ἐσκότωνε ἀσφαλῶς, ἀν δὲν χτυποῦσε ἡ αἰχμὴ τοῦ σπαθιοῦ του σ' ἕνα κουμπὶ τοῦ σακκακιοῦ τοῦ ἀντιπάλου του.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτό, οἱ δύο ἀντίπαλοι συμφιλιώθηκαν. Σὲ λίγο ὅμως μιά καινούργια ἀφορμὴ ἀντιζηλίας παρουσιάσθηκε μεταξὺ τους, χωρὶς ὥστόσο νὰ συντελεσθῆ νὰ τὰ χαλάσουν καὶ πάλι. Καθὼς ἦσαν καὶ οἱ δύο πολὺ καλοὶ παίκται ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου, ἔμαθαν ὅτι ἐχίρεινε ἡ θέσις τοῦ ὄργανίστα στὴ Λιθέκη, τὴν ὁποία εὐχαρίστως θὰ παραχωροῦσαν εἴτε στὸν ἕνα, εἴτε στὸν ἄλλο. Τὸ ὄργανο αὐτό, πού ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα τῆς Γερμανίας, τὸ ἔπαιζε ὡς τότε, ἕνας ὄργανίστας περιωπῆς, ὁ Μουξετεχούντ. Μὰ εἶχε γεράσει πειὰ καὶ ἤθελε νὰ παραδώσῃ τὰ καθήκοντά του στὰ χέρια κάποιου νεωτέρου του.

Ὁ Χαΐντελ κι' ὁ Μάττεζον λοιπὸν ἔκαναν μαζὺ ἕνα διασκεδαστικὸ ταξίδι ὡς τὴ Λιθέκη, ἔπαιξαν κ' οἱ δύο στὸ περίφημο ὄργανο κι' ὄλοι τοὺς θαύμασαν. Ἐπρεπε τώρα νὰ μείνῃ ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο! Μὰ, ξαφνικά, ἔγιναν ἄφαντοι κ' οἱ δύο...

Γιατί;

Γιατί, ἀπλούστατα, συγχρόνως μὲ τὴ θέσι τοῦ ὄργανίστα, ἔπρεπε νὰ πάρουν καὶ τὴν... κόρη τοῦ ὄργανίστα. Αὐτὸ ἦταν μιά ὑποχρέωσις πού ἀπέρρεε ἀπὸ τὸ συμβόλαιο. Μὰ ἡ κόρη αὐτὴ ἦταν ἄσχημη καὶ προτίμησαν νὰ φύγουν κ' οἱ δύο.

Τὴν ἐπομένῃ τῆς φυγῆς τους, παρουσιάστηκε ἕνας τρίτος ὑποψήφιος. Ὁ μέγας μουσουργὸς Ἰωάννης Σεβαστιανὸς Μπάχ, γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ὁποῖου μιλήσαμε στὸ προηγούμενο φύλλο. Μὰ καὶ ὁ Μπάχ μόλις εἶδε τὴν κόρη τοῦ ὄργανίστα Μουξετεχούντ, τὸν ὁποῖον ὥστόσο θαύμαζε ἐξαιρετικά, ἔσπευσε νὰ τὸ σκάσῃ ἄ λὰ γαλλικά...

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο αὐτό, ὁ Χαΐντελ ἀρχισε νὰ τριγυρίζῃ τὸν κόσμον. Ταξίδεψε στὴν Ἰταλία, ὅπου ἐμυήθηκε στὰ μυστικὰ τὸ μελοδράματος, τὸ ὁποῖο ἐθεωρεῖτο τότε ὡς ἡ ἀνωτέρα ἐκδήλωσις τῆς μουσικῆς, ἐπεσκέφθη πολλὰς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης, ὡς ὅτου κατέληξε στὴν Ἀγγλία, ὅπου κι' ἐγκαταστάθηκε ὀριστικά. Καὶ οἱ Ἀγγλοὶ, πού ἔχουν ἔλλειψι μεγαλοφυῶν στὴ μουσική, δὲν ἀργησαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν ἐθνικὸ τους συνθέτη.

Μὰ, παρ' ὅλα αὐτά, δὲν βρῆκε στὴν Ἀγγλία τὴν ἡσυχία του, γιὰτὶ ἀναμίχθηκε στὴ ζωὴ τῶν ὀρχόντων, τοὺς ὁποῖους πολὺ

δύσκολα μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ κανεὶς. Εἶχε φτάσει στὴν Ἀγγλία σ' ἐποχὴ σοβαρῶν πολιτικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα εἶχαν σὲ λίγον καιρὸ ὡς συνέπεια τὴν ἀνοδο τῶν πριγκίπων τοῦ οἴκου τοῦ Ἀνοβέρου στὸν θρόνο τῶν Στουάρτ. Ὁ Χαΐντελ εἶχε ὑπηρετήσῃ ὡς μουσικὸς τοὺς Στουάρτ καὶ αὐτὸ τὰ μέλη τῆς καινούργιας δυναστείας, μολονότι ἦσαν συμπατριῶται του, δὲν μπορούσαν νὰ τοῦ τὸ συγχωρήσουν. Ὡστόσο, ἡ γοητεία τῆς τέχνης του στάθηκε πιὸ δυνατὴ στὸ τέλος καὶ, χάρις σ' αὐτὴ ὁ Χαΐντελ ἀπέκτησε τὴν εὖνοια τῶν καινούργιων βασιλέων.

Χάρις στὸν Χαΐντελ, εἰσῆχθη τότε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ μελόδραμα στὴν Ἀγγλία. Τὸν διώρισαν διευθυντὴ τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μουσικῆς, ὅπως ὠνομαζόταν ἡ κρατικὴ ὄπερα κι' ἐγκαινίασε τὴ διεύθυνσί του μὲ τὸ ἀνέβασμα διαφόρων ἰταλικῶν μελοδραμάτων.

Μὰ κανένα ἀπὸ τὰ μελοδράματα αὐτὰ δὲν τὰ ἔπαιζε ἔτσι ὅπως ἦσαν. Τὰ τρυποποιοῦσε προηγουμένως ὁ ἴδιος κι' ἔτσι ἔδινε στὴ μουσική τους μιά ἄγνωστὴ γοητεία.

Τὸ δυστύχημα ἦταν ὅτι ὁ Χαΐντελ δὲν περιωρίστηκε μόνο στὸ ρόλο του ὡς συνθέτου, μὰ θέλησε νὰ γίνῃ καὶ θεατρικὸς ἐπιχειρηματίας. Σὰν καλλιτέχνης ὅμως πού ἦταν συνάντησε ἀναρίθμητες δυσκολίες. Ἐπρεπε νὰ παλεύῃ ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν πού, μιμούμενοι τὸ παράδειγμα του, παρουσιαζόντουσαν καθημερινῶς ἀπ' ὄλες τὶς με-

ριές καὶ προσπαθοῦσαν νὰ δημιουργήσουν κι' αὐτοὶ ὄπερες. Οἱ καλλιτέχνηται τοῦ τὸν ἐπρόδιδαν κ' ἡ ἐπαναστάσεις τους ἦσαν καθημερινές.

Εἶν' ἀλήθεια ὅμως ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ὡς διευθυντὴς δὲν ἦταν καθόλου βολικός.

Μιά μέρα, ἄρπαξε μὲ τὰ δυνατὰ χέρια του τὴν Κουζόνι, περίφημο «ἄστρο» τῆς ὄπερας τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὴν ἔσυρε γονατιστὴ ὡς τὸ παράθυρο καὶ τὴν ἀπέιλησε πὼς θὰ τὴν γκρέμιζε ἀπ' αὐτό, ἀν δὲν τραγουδοῦσε, ὅπως ἤθελε ἐκεῖνος!

Ἦταν ἄλλωστε τότε συνηθισμένο θέαμα οἱ καυγάδες μεταξὺ τῶν ἠθοποιῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰς φορὲς γινόντουσαν ἀπάνω στὴ σκηνὴ κατὰ τὴν διάρ-

κεια τῆς παραστάσεως, πρᾶγμα πού τοὺς Λονδρέζους, περισσότερο ἴσως κι' ἀπὸ τὸ ἔργο, πού ἐπρόκειτο νὰ ἴδουν.

Παλεύοντας μὲ ὄλες αὐτὲς τὶς δυσκολίες, ὁ Χαΐντελ, δὲν ἀργησε νὰ χρεωκοπήσῃ. Τὸ χτύπημα αὐτὸ ἦταν τόσο βαρὺ γιὰ τὸν συνθέτη, ὥστε ἔχασε τὴν υἰεία του καὶ προσεβλήθη ἀπὸ παραλυσία. Γιὰ μιά στιγμὴ μάλιστα, νόμισαν ὅτι θὰ πέθαινε. Ἀναγκάστηκε τότε νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν πατρίδα του γιὰ νὰ κἀνη λουτρὰ κι' ἐκεῖ, παρ' ἐλπίδα, ἔγινε καλά.

Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ ξαναρχίσῃ πάλι τὸ ἴδιο ἐπάγγελμα. Εἶχε ἀντιληφθῆ ὅτι τὰ ἔξοδα ἐνὸς θεάτρου μελοδράματος μὲ τοὺς ἀπαιτητικοὺς ἠθοποιούς καὶ μὲ τοὺς πολυτελεῖς διακόσμους ἦσαν πολὺ θαρεῖα.

Κι' ἀφωσιώθηκε τότε στὴ θρησκευτικὴ μουσική. Ἐτσι ὁ Χαΐντελ συνέθεσε τότε τὰ ἔργα, στὰ ὁποῖα ὀφείλει τὴν δόξα του: τὸν «Μεσσία», τὸν «Ἰούδα», τὸν «Μακκαβαῖο», κλπ. κλπ.

Αὐτὰ τὰ ἔργα, μόλις ἐξεδόθησαν προκάλεσαν τέτοιο θαυμασμό, ὥστε παίχτηκαν ἀμέσως ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἐκτελεστὰς στίς μεγαλύτερες πόλεις τῆς Ἀγγλίας καὶ σιγά-σιγά καὶ σ' ὄλο τὸν ἄλλον κόσμον...

Μὰ ἡ δόξα, ὅπως συμβαίνει σχεδὸν πάντα, μὲ ὄλους τοὺς μεγάλους καλλιτέχνες, εἶχε ἔρθῃ κάπως ἀργά, γιὰτὶ σὲ λίγον καιρὸ, ὁ Χαΐντελ πέθανε.

* Τὴν ἔσυρε γονατιστὴ ὡς τὸ παράθυρο...